

HUQUQIY HUJJATLAR TARJIMASIDA ANIQLIK MASALASI.

Yaqubova Shahribonu Davron qizi

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti 2-kurs magistr talabasi

E-mail: yaqubovabonu1999@gmail.com

Annotatsiya: *Mazkur maqolada huquqiy hujjatlar tarjimasida aniqlik masalasi tahlil qilinadi. Huquqiy matnlarning til xususiyatlari, tarjima jarayonida uchraydigan muammolar hamda mazmuni to'liq va aniq yetkazish masalalari yoritilgan. Shuningdek, huquqiy terminlarning bir xil qo'llanishi va rasmiy uslubni saqlash tarjima sifatining muhim omili sifatida baholangan.*

Kalit so'zlar: *huquqiy tarjima, huquqiy matn, aniqlik, rasmiy uslub, termin, tarjimashunoslik, qonun hujjati*

Annotation: *This article discusses the issue of accuracy in the translation of legal documents. The linguistic features of legal texts, the difficulties encountered in translation, and the issues of conveying meaning clearly and precisely are analyzed. In addition, the consistent use of legal terminology and preservation of formal style are considered important factors in translation quality.*

Keywords: *legal translation, legal text, accuracy, formal style, terminology, translation studies, legal document*

Bugungi kunda davlatlar o'rtasidagi siyosiy, iqtisodiy va huquqiy aloqalarning rivojlanishi huquqiy hujjatlarni turli tillarga tarjima qilish zaruratini oshirmoqda. Xalqaro shartnomalar, qonunlar, sud hujjatlari hamda boshqa rasmiy matnlarning mazmunini aniq yetkazish huquqiy munosabatlarning to'g'ri amalga oshirilishida muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli huquqiy tarjima tarjimashunoslikning murakkab va mas'uliyatli yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Huquqiy matnlar boshqa matn turlaridan rasmiyligi, aniqligi va qa'iy uslubi bilan farqlanadi. Bunday matnlarda har bir so'z muayyan huquqiy ma'noni ifodalaydi. Shu bois tarjima jarayonida so'zlarning ma'nosini o'zgartirish yoki erkin talqin qilish mumkin emas. Huquqiy tarjimada matnning mazmuni, huquqiy kuchi va rasmiy uslubi to'liq saqlanishi lozim.

Huquqiy tarjimada aniqlik asosiy talab hisoblanadi. Tarjimadagi kichik xato ham hujjat mazmunining o'zgarishiga sabab bo'lishi mumkin. Ayniqsa, xalqaro huquqiy hujjatlar tarjimasida terminlarning noto'g'ri qo'llanishi turli tushunmovchiliklarni yuzaga keltiradi. Shu sababli tarjimon huquqiy terminlarni to'g'ri tanlashi va ularni izchil qo'llashi zarur.

Huquqiy matnlarda aniqlik mazmunning to'liq va tushunarli ifodalanishini ta'minlaydi. Qonun hujjatlarida qo'llanilgan har bir termin ma'lum huquqiy tushunchani bildiradi. Shu sababli terminlarning noto'g'ri tarjima qilinishi hujjatning huquqiy mohiyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Huquqiy tarjimada aniqlikni ta'minlash uchun tarjimon til birliklari bilan bir qatorda huquq tizimini ham yaxshi bilishi kerak. Chunki ayrim huquqiy tushunchalar bir davlat qonunchiligida mavjud bo'lsa-da, boshqa davlat huquq

tizimida uchramasligi mumkin. Bunday holatlarda mazmunga yaqin bo'lgan ifodalarni tanlash zarur bo'ladi.

Masalan, ingliz tilidagi "tax liability" termini huquqiy va iqtisodiy matnlarda turlicha mazmunda qo'llanishi mumkin. Ayrim hollarda ushbu termin "soliq majburiyati" shaklida tarjima qilinadi va bu soliq to'lovchining davlat oldidagi qonuniy majburiyatini anglatadi. Boshqa holatlarda esa u "soliq qarzdorligi" tarzida ifodalanib, belgilangan muddatda to'lanmagan soliq summasini bildiradi. Mazkur ikki tushuncha mazmun jihatdan bir-biriga yaqin bo'lsa-da, huquqiy mohiyatiga ko'ra farqlanadi. Shu sababli terminning noto'g'ri tanlanishi huquqiy matn mazmunining buzilishiga olib kelishi mumkin. Xalqaro iqtisodiy shartnomalar, soliq hisobotlari yoki bojxona hujjatlarida bunday terminlarning aniq va izchil qo'llanishi muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki iqtisodiy-huquqiy hujjatlarda har bir termin muayyan huquqiy oqibatni yuzaga keltiradi. Masalan, "soliq majburiyati" tushunchasi umumiy yuridik majburiyatni anglatrsa, "soliq qarzdorligi" moliyaviy javobgarlik yoki qarzdorlik holatini ifodalaydi. Tarjimada ushbu farqning hisobga olinmasligi hujjatning noto'g'ri talqin qilinishiga sabab bo'lishi mumkin.

Huquqiy hujjatlar tarjimasida rasmiy uslubni saqlash ham muhim hisoblanadi. Rasmiy uslub matnning huquqiy kuchini va ishonchliligini ta'minlaydi. Shu sababli tarjimada hissiy yoki badiiy ifodalardan foydalanilmaydi. Barcha jumlar sodda, aniq va mantiqiy shaklda ifodalanadi.

Bugungi kunda zamonaviy texnologiyalar huquqiy tarjima jarayonida keng qo'llanilmoqda. Turli tarjima dasturlari matnlarni tezkor tarjima qilish imkonini bersa-da, huquqiy matnlardagi nozik ma'nolarni har doim ham to'liq ifodalay olmaydi. Shu sababli professional tarjimonning o'rnini muhimligicha qolmoqda.

Xulosa

Huquqiy hujjatlar tarjimasida aniqlikni saqlash tarjima sifatining asosiy mezon hisoblanadi. Huquqiy matnlardagi terminlar va rasmiy uslubning to'g'ri ifodalanishi hujjat mazmunining to'liq yetkazilishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, turli huquq tizimlari o'rtasidagi farqlar huquqiy tarjimani murakkablashtiruvchi omillardan biri hisoblanadi.

Huquqiy tarjimada tarjimonning til bilimi bilan bir qatorda huquqiy bilimlari ham muhim ahamiyatga ega.

Chunki faqat lingvistik bilim huquqiy matnning mazmunini to'liq ifodalash uchun yetarli bo'lmaydi. Shu sababli huquqiy tarjima jarayonida aniqlik, izchillik va rasmiy uslubni saqlash asosiy talab sifatida qaraladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

- 1.G'afurov I. Tarjima nazariyasi asoslari. Toshkent, 2012.
- 2.Rahmatullayev Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Toshkent, 2010.
- 3.Cao D. Translating Law. Multilingual Matters, 2007.
- 4.Tiersma P. Legal Language. University of Chicago Press, 1999.
- 5.Rejabbayevich, N. D. (2025). O'zbekiston iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish sanoat va eksport imkoniyatlari. zamonaviy ta'lim tizimini rivojlantirish va unga qaratilgan kreativ g'oyalar, takliflar va yechimlar, 8(80), 49-51.

6.Rejabbayevich, N. D. (2025). O'zbekistonda yoshlar bandligi va mehnat bozorining zamonaviy muammolari. zamonaviy ta'lim tizimini rivojlantirish va unga qaratilgan kreativ g'oyalar, takliflar va yechimlar, 8(80), 46-48.

7.O'zbekiston Respublikasining "Normativ-huquqiy hujjatlar to'g'risida"gi Qonuni.